

FAGOPPGAVE

Tema: Den profesjonelle førskolelærer

Fagoppgave i pedagogikk

Utarbeidet av:

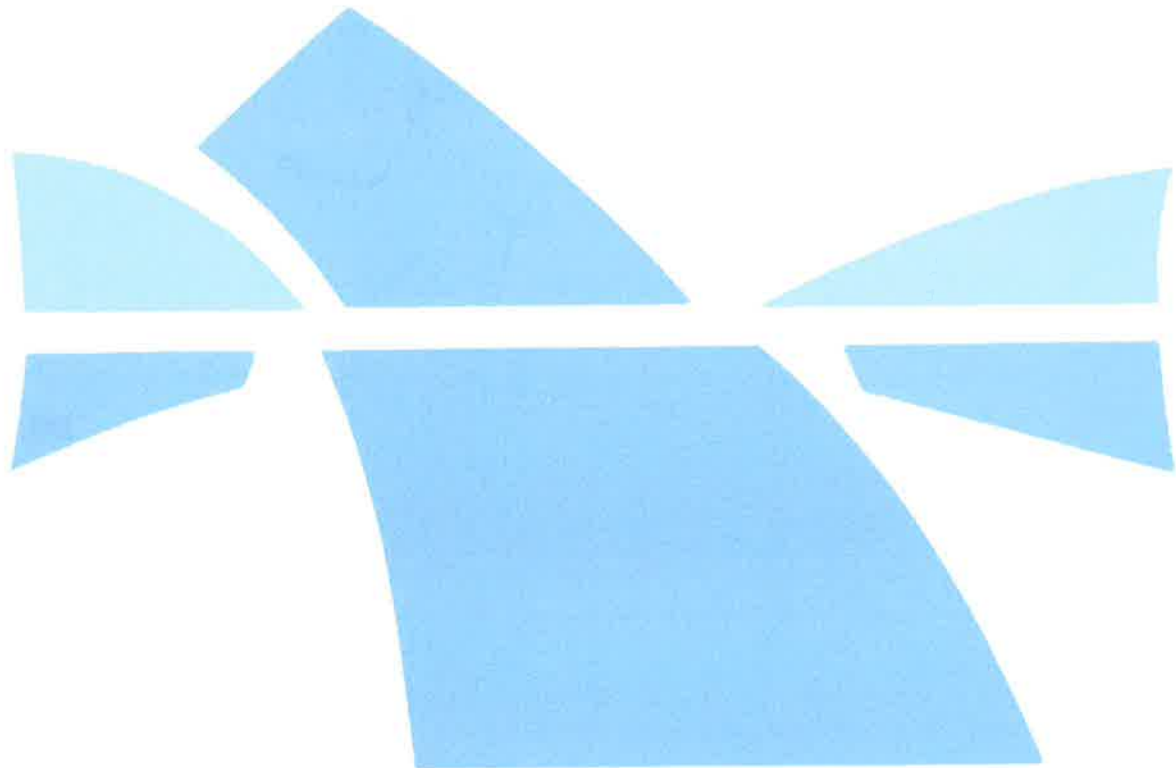
Inger Kristina Waldal

Studium:

Førskolelærerutdanning, deltid, kull 2008, Nesna

Innlevert:

Høst 2011

INNHALDSFORTEGNELSE:

1.0 Innledning	s. 3
1.1 Valg av tema og problemstilling	s. 3
2.0 Teori	s. 4
2.1 George Herbert Mead	s. 4
2.2 Kari Lamer	s. 5
2.3 Gunvor Løkken	s. 6
2.4 Ninni Sandvik	s. 7
3.0 Hva er metode?	s. 8
3.1 Kvalitativ og kvantitativ metode	s. 8
3.2 Personvern, etikk og feilkilder	s. 9
3.3 Valg av metode	s. 9
3.4 Presentasjon av informanter	s. 10
3.5 Analyse og tolkning av spørsmålene	s. 10
4.0 Drøftingskapitell	s. 13
4.1 Rammeplan sier noe om sosiale relasjoner mellom barn, og jeg lurer på hvordan dere tilrettelegger for dette på/i denne barnehagen/avdelingen?	s. 13
4.2 Hvilken type av relasjoner ser du mellom de minste på avdelingen?	s. 14
4.3 Hvordan tilrettelegger dere for at det skal oppstå relasjoner mellom de minste barna i barnehagen?	s. 16
4.4 Hva er den største utfordringen med å ivareta sosiale relasjoner mellom barn på barnegruppen?	s. 17
5.0 Avslutning og konklusjon	s. 18
6.0 Litteraturliste	s. 20
7.0 Vedlegg	s. 21
7.1 Presentasjonsbrev	s. 21
7.2 Intervjuguide	s. 23

1.0 INNLEDNING

Som 4.årsstudent ved Høgskolen i Nesna skal vi skrive en fagoppgave i pedagogikk som er en del av den avsluttende eksamen i dette faget. Hovedtema for denne fagoppgaven er ”den profesjonelle førskolelæreren”. Jeg har selv valgt undertema til dette og problemstilling. Jeg endte opp med å skrive om små barn og deres sosiale relasjoner.

Denne oppgaven tar for seg hvordan førskolelæreren ivaretar sosiale relasjoner mellom små barn. Ifølge rammeplan 2.3 læring, skal barnehagen tilrettelegge for vennskap og gode relasjoner, dette er en forutsetning for god læring og opplevelse av glede og mestring. Det å tilrettelegge for vennskap og gode relasjoner er en viktig del av arbeidet til førskolelæreren fordi det kan ha stor betydning senere i livet for barnet. Jeg har i denne oppgaven konsentrert meg om barn på småbarnsavdelinger mellom 1-3 år.

1.1 VALG AV TEMA OG PROBLEMSTILLING

Gjennom førskolelærerstudiet har jeg vært så heldig at jeg har kunnet jobbet i en barnehage på en småbarnsavdeling. Jeg har kunnet sette teorien vi har lest og lært om ut i praksis og det har vært like spennende hver gang det har skjedd. Jeg har lenge vært fasinert av små barn og hvordan de omgås og hvordan de skaffer seg relasjoner til hverandre. Gjennom studiet har jeg skaffet meg ny innsikt om temaet og gjennom litteratur har jeg vært veldig interessert i småbarnspedagogikken. Derfor ble mitt valg av problemstilling som følgende:

”Hvordan blir små barns sosiale relasjoner ivaretatt av førskolelærere i barnehagen?”

Første del av oppgaven består av definisjoner og teori innenfor sosiale relasjoner og min forståelse av denne. Dette skriver jeg om for å forstå hva samspill er, og hvordan samspill og sosiale relasjoner oppstår mellom små barn. I andre del gjør jeg rede for metoden jeg har brukt og presenterer mine informanter. Jeg har valgt å bruke

kvalitativt intervju som metode for å en større forståelse av temaet. Jeg har intervjuet to førskolelærere på to ulike småbarnsavdelinger.

I siste del har jeg valgt å presentere de funn som er kommet frem fra undersøkelsen og drøfting opp mot teorien og egne refleksjoner. Jeg vil finne ut om det tilrettelegges for sosiale relasjoner blant små barn på småbarnsavdelinger og om disse blir ivarettatt av førskolelæren.

2.0 TEORI

Med sosiale relasjoner mellom små barn mener jeg barnas forbindelser med andre barn, i grupper eller to og to. Det norske leksikon definerer relasjoner som forbindelser, forhold, årsak, sammenheng og samhörighet. Dette er ord som beskriver en relasjon og hva man kan føle i en relasjon. Videre definerer de sosiale, som det å være sammen med andre mennesker, dette kan være jevnaldrende eller andre. Ivareta blir definert som å ta vare på og verne om. Disse ordene er viktig å forstå i forhold til min problemstilling. (<http://snl.no/>)

Under punkt 2.3 i rammeplan står dette om sosiale relasjoner:

... Hvordan personalet møter barns uttrykk gjennom kropp, språk, følelser og sosiale relasjoner har betydning for deres læring. Venenskap og tilrettelegging for gode relasjoner i barnehagen er en forutsetning for god læring og opplevelse av glede og mestring...

(Kunnskapsdepartementet, rammeplan s. 27)

2.1 GEORGE HERBERT MEAD

George Herbert Mead var en amerikansk filosof, sosiolog og psykolog. Han blir betraktet som en av sosialpsykologiens grunnleggere. (Wikipedia.no)

Meads sosialiseringsteori har jeg tatt med for å forklare hva jeg legger i samspill og for å forstå hvordan sosiale relasjoner oppstår.

Mead var opptatt av hvordan selvet vårt blir til i forhold til selve dannelsen og i forhold til andre mennesker. Han mente at selvet vårt ble til gjennom de erfaringene vi skaffer oss ved å være sosiale. Han mente at barnet var i stand til å knytte bånd til

hverandre og kommunisere med omgivelsene allerede fra fødselen av. Mead mente at i samspillprosesser med omgivelsene ble selvet i oss utviklet. Selvet er derfor ikke en medfødt egenskap, men en sosial struktur. Han mente at mennesker lever i samspill og i relasjoner til hverandre og derfor kan vi bare forstå adferd gjennom forståelsen av den menneskelige samhandlingen. (Imsen, 2006)

Dette danner grunnlaget for det Mead kalte "speilingsteorien". Speilingsteorien går ut på at barnet er omgitt av et nettverk der de i nettverket gir signaler eller forventninger. Når barnet liker disse personene, kan det oppstå et behov for å tilfredsstille disse forventningene og dette fører til en handling hos barnet. Når barnet handler i samsvar med forventningene fører det til at barnet får positive tilbakemeldinger fra omgivelsene og dette er igjen med på å bekrefte barnets positive handlinger. Da blir dette til et speil for barnet som vil være med på fremme selvet i det, gi det tro på seg selv og mestringsfølelse. Forventningene og belønningen fra omgivelsene er her med på å skape selvet hos barnet gjennom handlinger det gjør. Omgivelsene vil være personer som betyr noe for barnet. Mead kaller disse for "the significant others". Disse "betydningsfulle andre" refererer til personer som har mer betydning for barnets utvikling enn andre. Dette kan være foreldre, søsken, venner og jevnaldrende. De har en sentral plass i dannelsen av selvet og selvrefleksjonen og den daglige samhandlingen med disse menneskene er viktig for barnet. (Mead 1938)

Mead fanger opp hvordan den sosiale og den personlige utviklingen foregår samtidig og gjennom barnas samspill med andre. Samspillet gjelder mellom barn-barn og barn-voksen. Mead understreker at det bare er i sosiale sammenhenger og gjennom sosiale aktiviteter som både barna og de andre er med i, at barna kan ta de andres holdninger i forhold til seg selv og dermed bli et objekt for seg selv. Samhandling med andre er derfor veldig sentralt. Barna utvikler seg gjennom sosiale relasjoner i sitt miljø, dette er viktig videre for utviklingen av rolletaking. (Lamer 1990)

2.2 KARI LAMER

Kari Lamer er utdannet cand. paed og jobber som førsteamanuensis i pedagogikk ved høyskolen i Oslo avdeling lærerutdanningen. Hun har drevet forskning og utviklingsarbeid på hvordan man kan fremme sosial kompetanse hos barn. Hun har

skrevet en rekke bøker innen sosial kompetanse. Jeg har tatt med hennes teori for å belyse hvordan voksenrollen påvirker barna.

I følge Lamer er barn-barn forholdet i barnehagen kommet mer i skyggen, fordi det er lagt mer vekt på de voksnes betydning for barnas utvikling. Barn-barn forholdet og opplevelsen av samhold og forholde til andre barn kan imidlertid gi helt andre impulser til barnas utvikling enn barn-voksen relasjonen kan gi. De voksne i barnehagen er mer opptatt av å opptre som kulturformidlere med regler og holdninger, mens barn-barn relasjoner utforsker og eksperimenterer med de sosiale relasjonene i kulturen. Det er her de opplever sine første relasjoner med jevnaldrende og andre barn. De lærer seg å ta kontakt med andre barn, samarbeide og det å ta hensyn til andre og utsette sine egne lyster og behov. Små barn er betydningsfulle for hverandre. Andre barn har sterkere innflytelse på barns utvikling i barnehagen enn det førskolelærere og andre voksne har. Men førskolelærere og andre voksne i barnehagen er viktig for å få til gode barnegrupper og for å se hva barna trenger støtte til i relasjoner med andre. De voksne skal fungere i samspillet med andre barn ved å gi de støtte og oppmuntring. Det er viktig at barna møtes med positive holdninger hos de andre barna for at de skal utvikle et positivt selvbilde. Førskolelæreren må arbeide målrettet og over lengre tid, for at gruppen skal fungere positivt for alle barna. (Lamer 1990)

2.3 GUNVOR LØKKEN

Gunvor Løkken er professor ved høgskolen i Vestfold. Hun har forsket på barnehagens yrkesroller og på de minste barnehagebarnas jevnaldringskultur. Hun har også skrevet en rekke bøker og artikler innen barnehage og småbarnspedagogikk. (www.hive.no)

Imitasjon og etterligning kan ses på som den mest grunnleggende og typiske måten små barn utvikler sine relasjoner og knytter seg til hverandre på. (Løkken 1996.) Små barn viser glede over å se hverandre og begynner og hoppe, le og springe sammen om igjen og om igjen. Det at de hermer etter hverandre er små barns måte å utvikle seg sosialt på og kommunikative bånd skapes mellom de.

Løkken mener at hovedingrediensene i den sosiale relasjonsprosessen mellom små barn består av blant annet at gjennom det barna gjør, skaper de seg relasjoner, vennskap og fellesskap til hverandre. Ved herming, mimikk og gjentakelser i lek blir

dette til rutiner som man senere ser at de har fått en felles forståelse for. Leken og hensikten med leken er blitt meningsfull og artig for barna. Gjennom dette har barna utviklet en kultur som er i stadig forandring. Her er det viktig at de voksne observerer hva som skjer slik at leken og de sosiale relasjonene barna imellom er meningsfylte og utviklende. (Løkken 2004.)

I følge Løkken har små barn tendens til å opptre i flokk, når man kommer inn på en småbarnsavdeling er barna ofte samlet. Og når det skjer noe er det ofte flere, når en klatrer opp på bordet klatrer gjerne flere etter. Et felles trekk ved små barns lek er kroppslig utfoldelse, imitasjon, gjentakelser og turtaking. (Løkken 1996)

2.4 NINNI SANDVIK

Ninni Sandvik er høyskolelektor ved høyskolen i Østfold hvor hun underviser førskolelærerstudenter i pedagogikk. Hun har skrevet hefte ”de minste barna i barnehagen” for kunnskapsdepartementet. (www.hiof.no)

Hun skriver om at imitasjon og gjentakelse hjelper til å skape felles mening mellom barna. Små barn bruker gjerne imitasjon for å skape kontakt og for å skape en opplevelse av et meningsfylt felleskap. Løkken 2004 har skrevet om denne lysten til imitasjon. Nina Johannesen har arbeidet med små barns imitasjon som kommunikasjon og hun betegner det som en ordløs samtale. Samtalen krever noe fra begge parter og er verken tilfeldig eller automatisk. Hun mener at begge to må oppfatte at de er i stand til å påvirke hverandre, for de andre er samtalenes innhold mangetydig slik at det vil kreve en stor kompetanse til for å kunne svare på dem. (Sandvik 2006.)

Gjentakelser ser ut til å være en sikker kilde som skaper mening og glede for små barn. Gjentakelser kan være med på å gi barna en følelse av at de har kontroll, oversikt og opplevelse av at ting henger sammen. Gjentakelser kan på denne måten være med å forklare aktiviteten som barnet har observert en stund. Det er med på å skape et inkluderende klima i leken, slik at hvem som helst kan hive seg med fordi de vet hva som skjer eller skal skje i den. (Sandvik 2006)

Vennskap og gode relasjoner er en forutsetning for god læring og opplevelse av glede og mestring. De voksne har ansvar for å samarbeide med små barn om relasjoner og

vennskapsrelasjoner spesielt. De voksnes ansvar innebærer også å vekke interessen for å utforske og undersøke hos de barna som kanskje ikke er så aktive eller tar for seg av barnehagens tilbud. (Sandvik 2006)

3.0 HVA ER EN METODE?

Vilhelm Aubert definerer metode slik:

"...en fremgangsmåte, et middel til å løse problemer og komme frem til ny kunnskap. Et hvilket som helst middel som tjener dette formålet, hører med i arsenalet av metoder." (Dalland 2010)

Vi bruker metode som et redskap for å samle inn og systematisere data og informasjon om det vi trenger å undersøke. De finnes mange metoder for å samle inn den informasjonen man trenger, og den måten man velger vil få betydning for resultatet. (Dalland 2010)

3.1 KVALITATIV OG KVANTITATIV METODE

Metoden vil hjelpe oss i å samle inn den data, det vil si den informasjonen som vi trenger til undersøkelsene våre. Vi har to typer undersøkelsesmetoder, kvantitativ og kvalitativ metode. (Dalland 2010)

Den kvalitative metoden tar sikte på å samle inn og fange opp meninger og opplevelser som informanten har. Her undersøker man hvilken mening hendelser eller erfaringer har for de som opplever dem og hvordan de kan fortolkes eller forstås av andre. Datainnhenting foregår ved deltagende observasjon eller ustrukturert intervju. Ved kvalitativ metode bruker en intervju eller samtale ut fra en guide. (http://no.wikipedia.org/wiki/Kvalitativ_metode) Kvalitative metoder bygger på teorier, fortolkninger og menneskelige erfaringer. Den omfatter ulike former for innsamling, bearbeiding og analyse fra samtaler, observasjoner eller skriftlig tekst. Denne metoden er med på å gi innsikt i menneskelige ytringer, skriftlig eller i tale eller i handlinger som adferd. (internett 1)

Den kvantitative metoden tar sikte på å forme informasjonen i målbare data, dette kan være spørreundersøkelser, statistikk og spørreskjema. Kvantitativ metode gir oss data

av typen målbare og hvor mange i verdier. Det kan brukes forskjellige former for utspørringsteknikker, men her må spørsmålene og svaralternativene være bestemt på forhånd. (http://no.wikipedia.org/wiki/Kvantitativ_metode)

Kvantitative metoder forholder seg til målbare størrelser som systematiseres ved hjelp av ulike typer for statistiske metoder. Disse er ikke selvforklarende, derfor inngår fortolkning som et sentralt element i denne metoden. (internett 2)

3.2 PERSONVERN, ETIKK OG FEILKILDER

I mine undersøkelser har jeg på forhånd skrevet brev til barnehagene og informantene ble her lovt at all informasjon skal bli behandlet konfidensielt og anonymisert ved publisering. Jeg føler at jeg har gitt mine informanter en tydelig og grundig informasjon om hvordan deres intervju vil bli håndtert under prosessen med fagoppgaven og når den er avsluttet. Både jeg, som i dette tilfellet er ”forsker” og student, og informantene mine er underlagt taushetsplikten. Dette innebærer at spørsmålene vil gå på informanten sine opplevelser og erfaringer. Funnene av undersøkelsen vil ikke være gjenkjennbare.

3.3 VALG AV METODE

Jeg har valgt kvalitativ metode. Jeg hadde på forhånd utarbeide en intervjuguide, men på grunn av tidsnød var jeg nødt til å velge spørreskjema med åpent svar, her står informantene mine fritt til å formulere svaret selv. Fordelene med å ha denne typen undersøkelse er at informanten på forhånd kan lese gjennom spørsmålene og på den måte forberede seg. Ulempen med dette kan være at spørsmålet blir misforstått eller at jeg ikke får det svaret som jeg var ute etter. Med åpne svar er jeg også klar over at evnen til å uttrykke seg skriftlig kan variere sterkt. Mitt spørreskjema/intervjuguide som ble sendt til mine informanters barnehage hadde også et introduksjonsbrev fra høgskolen som vedlegg. Her stod det litt om hva som er hensikten med undersøkelsen, hvem som er ansvarlig for gjennomføringen og i hvilken utdanning dette gjelder. Jeg har valgt å intervju 2 førskolelærere i to ulike barnehager på småbarnsavdelingen.

3.4 PRESENTASJON AV INFORMANT

Informant 1:

Kjønn: mann

Alder: 28

Utdanning: førskolelærer med videreutdanning i spesialpedagogikk

Jobbet lenge i barnehage: 4 år

Jobber på småbarnsavdeling med 1 åringer og 2 åringer. Avdelingen består av 15 barn.

Informant 2:

Kjønn: kvinne

Alder: 52

Utdanning: førskolelærer med videreutdanning i småbarnspedagogikk og drama.

Jobbet lenge i barnehagen: 22 år, derav 19 år som pedagogisk leder.

Jobber på en småbarnsavdeling i en kommunal barnehage. Avdelingen består av 19 barn mellom 1 år og 3 år.

3.5 ANALYSE OG TOLKNING AV SPØRSMÅLENE MED SVAR

Her har jeg valgt å presenterer mine spørsmål og informantenes svar. Her kommer jeg med en analyse og tolkning av svarene slik jeg har forstått de. I intervjuguiden som informantene har svart på var det noen flere spørsmål, jeg har valgt å kutte noen fordi de ikke er relevant til min problemstilling.

Spørsmål 1:

Rammeplan sier noe om sosiale relasjoner mellom barn, og jeg lurer på hvordan dere tilrettelegger for dette på/i denne barnehagen/avdelingen?

“Hvordan personalet møter barns uttrykk gjennom kropp, språk, følelser og sosiale relasjoner har betydning for deres læring. Vennskap og tilrettelegging for gode relasjoner i barnehagen er forutsetning for god læring og opplevelse av glede og mestring.” (Barnehageloven § 2 Barnehagens innhold, 5. ledd)

Analyse og tolkning av spørsmål 1:

Informant 1, sier her at de har jobbet en del med det fysiske miljøet, på den måten har de tilrettelagt for møteplasser hvor barna møtes og i disse møtene oppstår det vennskap. I fellesaktiviteter har de fokus på at barna skal se hverandre og oppdage hva de andre gjør. De voksne er også bevisste på å sette ord på sosiale relasjoner mellom barna, være positiv og respektere barna. Voksenrollen er viktig at man er bevisst på, slik at man tar vare på relasjonene som oppstår mellom de.

Informant 2, sier at de har mange møteplasser som gir barna mange opplevelser. De voksne hjelper barna å bli oppmerksomme på hverandre og hjelper de å sette ord på ting og handlinger for dem.

Spørsmål 2:

Hvilken type av relasjoner ser du mellom de minste på avdelingen?

Analyse og tolkning av spørsmål 2:

Informant 1, sier her at de minste barna bruker mye mimikk og kroppspråk i det daglige. Informanten opplever at barna ikke leker så mye sammen, men ofte på siden av hverandre. Derimot ser informanten mye relasjoner mellom barna i hverdagen gjennom sosiale aktiviteter som konstruksjon og forming. Informanten ser også relasjoner mellom barna når de er gode med hverandre og gir hverandre trøst. Her mener han at det er viktig å være med å sette ord på dette, for å bekrefte at det barna gjør er positivt. Det gjelder også i hverdagen der barna møter hverandre.

Informant 2, sier her at de minste på avdelingen er 1 år og de viser tydelig glede når de ser hverandre, de er nysgjerrige på hverandre og det de andre gjør. Barna følger etter hverandre og vil ofte ha de samme tingene.

Spørsmål 3:

Hvordan tilrettelegger dere for at det skal oppstå relasjoner mellom de minste barna i barnehagen?

Analyse og tolkning av spørsmål 3:

Informant 1, sier her at de har mange møteplasser på avdelingen. De har laget mange små kroker hvor barna skal møtes. Disse krokene er skjermet slik at barna skal møtes

i rolige omgivelser. Informanten opplever at jo tydeligere og bedre krokene er jo bedre blir møtene mellom barna. De har også samlinger hvor fokuset er å se hverandre, barna får i disse møtene gruppetilhørighet. De har valgt å dele barnegruppen i mindre grupper ved aktiviteter og dette har ført til at det er lettere å ivareta relasjonene og oppdage de. Informanten sier videre at de prøver å la de barna som kan litt mer, hjelpe de andre. De oppmuntrer barna til å hjelpe hverandre og gjennom dette ser de at nye relasjoner oppstår mellom barna. Informanten mener videre at det er viktig at pedagogen er tilstede og observerer det som skjer, og gå inn og veilede barna der det trengs. Her er det viktig å holde fokuset på barna slik at man selv ikke blir en hovedperson. Man må ivareta det barna er opptatt av og at de får relasjoner seg imellom.

Informant 2, mener de tilrettelegger for sosiale relasjoner mellom barna, gjennom å ha grupper med jevngamle og barn som er på sammen utviklingsnivå. De gir barna opplevelser og utfordringer sammen i aktiviteter og i det daglige. Informanten sier også at det er viktig at de voksne er med å lage trygge rammer der barna kan utforske sammen.

Spørsmål 4:

Hva er den største utfordringen med å ivareta sosiale relasjoner mellom barn på barnegruppen?

Analyse og tolkning av spørsmål 4:

Informant 1, sier her at den største utfordringen med å ivareta sosiale relasjoner er å være tilgjengelig. Med det mener informanten at det kan være utfordring å holde seg i ro på en plass over lengre tid. Informanten mener også at det er lettere å oppdage de gode relasjonene mellom barna når det er ro i aktiviteten/situasjonen. Det er også lettere å være der for de og veilede barna i å skape relasjoner når det finnes ro.

Informanten opplever at når de voksne springer frem og tilbake, smitter dette over på barna som da blir urolige. Men ved at pedagogen har ro over seg og det han gjør, blir barna roligere og møtene mellom de blir bedre.

Informant 2, mener at den største utfordringen med å ivareta barnas sosiale relasjoner går på det å gjøre personalgruppen mer kunnskapsrike. Med det mener informanten at

personalet må ha kunnskap slik at de kan ta situasjoner, lytte og forstå barna, og hjelpe hver enkelt barn der de er i den sosiale utviklingen.

4.0 DRØFTINGSKAPITELL

I dette kapitlet skal jeg drøfte min problemstilling som lyder som følger:

”Hvordan blir små barns sosiale relasjoner ivaretatt av førskolelærere i barnehagen?”

I denne delen av oppgaven skal jeg drøfte mine funn opp mot teori og mine egne erfaringer. Jeg velger og gjøre dette i en viss rekkefølge ut ifra spørsmålene jeg har stilt mine informanter.

4.1 Rammeplan sier noe om sosiale relasjoner mellom barn, og jeg lurar på hvordan dere tilrettelegger for dette på/i denne barnehagen/avdelingen?

Her er et fellestrekk mellom svarene fra mine informanter at de vektlegger det fysiske miljøet og at de er opptatt av å skape møteplasser for barna. Informant 1, mener at det er viktig at det fysiske miljøet er godt tilrettelagt slik at det oppstår møter mellom barna.

Voksenrollen er også viktig slik at man tar vare på de relasjonene som oppstår mellom barna. Lamer 1990, mener også at det er viktig å se barna og støtte de i sine relasjoner til hverandre. De voksne skal støtte barna i sine relasjoner til hverandre. De voksne skal oppmuntre barna til å være sammen og de må være observante til de relasjoner som oppstår. Jeg mener også at det er viktig at førskolelæreren er bevisst på hvordan den kan arbeide for å tilrettelegge for sosiale relasjoner mellom barna.

Førskolelæreren må gi barna opplevelser som også informant 2, mener. Gjennom opplevelser skaffer barna seg erfaringer og disse opplevelsene må tilrettelegges slik at det oppstår relasjoner til hverandre. Det kan være alt fra lek til felles aktiviteter der barna møtes og må samarbeide. Sandvik 2006, påpeker at vennskap og gode relasjoner er en forutsetning for god læring og opplevelser av glede og mestring. Dette underbygger informant 2, sitt svar på at de er med på å gi barna opplevelser i hverdagen. Gjennom disse opplevelsene kan det oppstå felles fokus for barna og da er

det lettere å se relasjoner når de er fokusert på den samme aktiviteten/situasjonene. Løkken mener at det er gjennom det barna gjør, at det oppstår relasjoner, vennskap og følelsen av et fellesskap.(Løkken 2004) Informant 2, sier også noe om at den voksne hjelper barna å bli oppmerksomme på hverandre. Sandvik mener det er den voksnes ansvar å vekke interessen for å utforske hos barnet.(Sandvik 2006) Begge informantene har svart at de tilrettelegger for relasjoner mellom barna ved at de voksne hjelper barna å sette ord på ting og handlinger for dem. Jeg mener at hvordan den voksne gjør dette, er med å skaper forutsetninger for barnas selvopplevelse. Den voksne må være tilstedet og bruke språket aktivt til barna, man må kunne hjelpe de å sette ord på ting, situasjoner for at det skal oppstå relasjoner mellom de. Vi må hjelpe barna å bli oppmerksom på hverandre, vi kan for eksempel foreslå lekekamerater eller aktiviteter som involverer flere barn samtidig.

4.2 Hvilken type av relasjoner ser du mellom de minste på avdelingen?

Imitasjon og etterligning kan ses på som den mest grunnleggende og typiske måten små barn utvikler sine relasjoner og knytter seg til hverandre på. (Løkken 1996.) Svarene fra mine informanter underbygger nettopp denne teorien til Løkken. Informant 1, ser mest relasjoner mellom barna av typen herming, mimikk og kroppsspråk, men også relasjoner mellom barna i trøstesituasjoner. Informant 2, ser tydelig relasjoner mellom barna ved at de er glade over å se hverandre. Imitasjon, etterligning, mimikk og kroppsspråk er ord som også jeg som kommende førskolelærer ser mye av og er observant ovenfor på småbarnsavdelingen. Ved at barna etterligner andre barns ytre atferd gir dette dem en indre opplevelse. Opplevelsen er sammen med andre barn og jeg tolker det som et uttrykk for vennskap og relasjon. Løkken mener at imitasjon kan være en strategi som både store og små barn bruker for å komme inn i leken sammen med andre barn. All imitasjon er definert som sosial og man må ha lagt merke til hva personer og andre barn gjør for å kunne imitere dem. Imitasjon er en sosial aktivitet og gjennom denne aktiviteten kan det oppstå relasjoner mellom små barn. (Løkken 1996) Ved at barna etterligner hverandre skaper de en felles aktivitet, dette kan man se for eksempel på småbarnsavdelingen hvor et barn begynner å springe i gangen, frem og tilbake. Etter noen runder er det ofte flere barn som er kommet til, å gjør akkurat det samme. Barna

hermer etter den som startet og slenger seg ned på samme måte som førstemann gjør. Barna leker og de har utviklet en felles aktivitet som bunner i imitasjon. Det er nettopp i slike situasjoner og aktiviteter man kan se at barna bygger sosiale relasjoner til hverandre og jeg mener det er viktig at førskolelæreren verner om slike aktiviteter, selv om de kan oppfattes som støy og springing for andre. Ved å være der sammen med barna kan man observere hvordan de knytter bånd til hverandre og selv om de kanskje ikke har så godt utviklet språk enda, så kommuniserer de mye gjennom kroppen. Også som Løkken, påpeker er det viktig at de voksne observerer hva som skjer, slik at leken og de sosiale relasjonene barna imellom er meningsfylte og utviklende.(Løkken 2004)

Som informant 1, sier er det også tydelige relasjoner imellom barna i trøstesituasjoner. I disse situasjonene mener jeg at det er viktig at vi voksne hjelper barna å sette ord på følelser og hvordan det oppleves. Hvis noen får vondt på grunn av andre og blir lei seg, må vi voksne hjelpe barna å sette ord på dette, slik at de andre barna kan være med å gi trøst og omsorg. Dette er viktig for barnas utvikling av empati, det å kunne sette seg inn i andres situasjon, og være med å trøste andre som har det vondt. Ved å veilede barna til å trøste hverandre, viser vi barna at de kan være med å bidra til positive handlinger ovenfor hverandre. Jeg mener at barn som trøster andre barn går inn i en relasjon og man kan se at disse barna bryr seg om hverandre, og kanskje ser man senere i andre sitasjoner at de lettere finner, eller søker til hverandre i for eksempel leken. Lamer skriver om at det er i hverdagssituasjoner at barna lærer seg å ta kontakt med hverandre, samarbeider og tar hensyn til hverandre.(Lamer 1990) Og i trøstesituasjoner i hverdagen så utsetter barna sine egne lyster og behov for å trøste andre, dette understreker Lamers påstand om at små barn er betydningsfulle for hverandre!

4.3 Hvordan tilrettelegger dere for at det skal oppstå relasjoner mellom de minste barna i barnehagen?

Informantene mener at møteplasser er viktige, og at det er på slike plasser det oppstår relasjoner mellom barna. Informant 1, mener at krokene må være skjernet og at barna skal møtes i rolige omgivelser. Han snakkes også om at voksenrollen er viktig, at man

som voksen er tilstede for å støtte de barna som trenger det. Førskolelæreren har her en viktig oppgave å observere og tilrettelegge for relasjoner på småbarnsavdelinger. Jeg mener at man må kjenne barnegruppen godt for å fungere sammen med den, som også Lamer sier noe om. For å kunne tilrettelegge for gode møter mellom barna som resulterer i sosiale relasjoner, må førskolelæreren kjenne barna på barnegruppen og vite hva barnet trenger støtte til i relasjoner med andre. Barna må møtes med positive holdninger og gis støtte der det er behov for det. Førskolelærerrollen i en barnegruppe er ikke satt på en dag, og jeg tror man må bruke tid på å bli kjent med barna og vite hva hver enkelt av de trenger av støtte i relasjoner til andre. Det kan være alt fra barn som har vanskelig å komme inn i lek med andre til hvordan man tar kontakt med andre på en positiv måte. Dette underbygger også informant 2's mening om at det er vi voksne som skaper trygge rammer hvor barna kan utforske, at vi gir de opplevelser hvor de sammen kan utforske. Jeg tolker dette som at det er de voksne som tilrettelegger for eksempel et miljø, som vannlekerommet, slik at barna kan møtes og får en opplevelse sammen gjennom utforsking av vannet. Da har kanskje barna blitt gradvis presentert for dette rommet og hva det inneholder og etter hvert er barna blitt trygge og sammen utforsker de tilbudene der. Det oppstår tydeligere relasjoner mellom barna når man har et felles fokus. Dette eksemplet kan jeg også knytte opp til det Sandvik skriver om gjentakelser.(Sandvik 2006) Hun mener at gjentakelser er med å gi barna en følelse av at de har kontroll og at ting henger sammen. Ved at barna gradvis har blitt presentert dette miljøet, og vet hva som foregår der, blir de etterhvert trygge og hiver seg med i leken. Gjentakelsene her kan være med å skape et inkluderende miljø, slik at etterhvert som barna blir mer og mer interessert ,så gir de seg selv hen i aktiviteten sammen med de andre barna.

Informant 2, mener at de også tilrettelegger for sosiale relasjoner mellom barna ved å la de barna som kan mer hjelpe de som trenger hjelp. Jeg mener at det er viktig at vi voksne i barnehagen gir barna positive tilbakemeldinger og at vi oppfordrer barna til å hjelpe hverandre. Dette har også Mead skrevet noe om i sin teori om "the significant others". (Mead 1938.) Disse "betydningsfulle andre" kan være førskolelæreren, andre voksne og barn, større eller jevnaldrende. Disse har mer betydning for barnets utvikling enn andre. Ved å bruke andre barn til hjelpere i, for eksempel en påkledningssituasjon hvor et barn plages med å ta på seg en bukse, kan man bruke en som kan dette til å vise hvordan man gjør det. Ved at barnet får positive tilbakemeldinger på sin hjelpende handling vil det være med å styrke barnets tro på

seg selv og mestringsfølelsen stiger. Disse signalene som førskolelæreren eller andre betydningsfulle for barnet i denne situasjonen gir, er med å speile barnet med å fremme selvet i det. Mead mener at mennesker og barn lever i samspill og relasjoner til hverandre. Jeg mener at man i alle situasjoner og aktiviteter må tilrettelegge slik at barna ser hverandre, og for at det skal oppstå møter hvor relasjoner blir til.

4.4 Hva er den største utfordringen med å ivareta sosiale relasjoner mellom barn på barnegruppen?

På dette spørsmålet mener informant 1, at den største utfordringen er å være tilgjengelig for barna og situasjonene som oppstår. Tilgjengelighet oppleves også for meg å være en utfordring i hverdagen. Man skulle helst ha være overalt og sammen med alle. Men det å få til et miljø uten forstyrrelser er etter min mening nesten umulig i en barnehage på en småbarnsavdeling. Man kan forstyrres både av barn og voksne i aktiviteter og ellers i hverdagssituasjoner. Derfor mener jeg det er viktig at førskolelæreren verner om relasjonene barna skaper seg i mellom og prøver og overse forstyrrelser utenifra for at barna skal utvikle relasjonene videre. Dette er et vanskelig arbeid, man må observere, lytte og forstå barna uti fra der de er både motorisk, språklig og fra hvor de står hen i den sosiale utviklingen. Mead understreker at det er i sosiale sammenhenger og aktiviteter, at barna kan ta de andres holdninger i forhold til seg selv og samhandling er derfor sentralt for utviklingen.(Imsen, 2006)

Informant 2, mener den største utfordringen med å ivareta relasjonene mellom barna går på å gjøre personalgruppen kunnskapsrik. Videre mener hun at personalet mangler kunnskap for å ta situasjoner, lytte og forstå de ut ifra hvor barna er i den sosiale utviklingen. Her tolker jeg det som at det kan gå på kompetanse blant personalet, og det at de ikke vet nok om små barn utvikling på småbarnsavdelingen. Lamer skriver noe om at vi voksne er mer opptatte av å opptre som kulturformidlere med regler og holdninger.(Lamer 1990) Kanskje det er nettopp det denne personalgruppen er rammet av, kanskje er det mer formidling av regler og holdninger som det er fokus på? Jeg mener at en hver som jobber i barnehagen med små barn bør ha kunnskap om hvordan utviklingen skjer og hvordan man skal samhandle med barna. Barna skal lære seg å ta kontakt med andre jevnaldrende og andre barn og da er det viktig at vi som voksne er klar over hvordan de gjør det. Små barn har mange forskjellige måter å søke kontakt til andre på, det trenger ikke være positive handlinger, og da mener jeg

at det er viktig at vi voksne er bevisst på dette og handler ut ifra hva vi opplever. At vi er der for barna og hjelper de å sette ord på ting og handlinger for de er en viktig oppgave.

Vi voksne i barnehagen må se, forstå og respektere samspillet små barn har. Vi må ikke undervurdere og slå ned på disse lekeformene.

5.0 AVSLUTTNING OG KONKLUSJON

Gjennom bruk av teori og kvalitativt intervju av førskolelærere, har jeg sett på hvordan små barns sosiale relasjoner blir ivaretatt av førskolelærere i barnehagen. Sett i lys av teorien og mine funn så har jeg absolutt fått større innsikt i hvordan dette gjøres og hvorfor det er viktig. Det å ha innsikt i hvordan sosiale relasjoner oppstår og hvordan sosial utvikling skjer, så har jeg fått større forståelse av dette under arbeidet med oppgaven. Jeg føler at jeg har vært igjennom en prosess som til tider har vært frustrerende og vanskelig, men ved hjelp av godt faglitteratur og bevisste informanter, føler jeg at jeg har klart å svare på problemstillingen min.

”Hvordan blir små barns sosiale relasjoner ivaretatt av førskolelærere i barnehagen?”

For det er vel ingen tvil om at det finnes tilknytninger og relasjoner mellom barna i barnehagen. Og som kommende førskolelærer synes jeg det er godt å få oppleve og ta del i disse øyeblikkene, relasjonene og samspillet som de minste barna i barnehagen utspiller. Hvordan disse relasjonene ivaretas av førskolelæreren går mye på voksenrollen og hvordan vi tilrettelegger miljøer og skaper gode møter mellom barna. Førskolelæreren kan på en bedre måte ivareta barnas sosiale relasjoner ved å kjenne barnegruppen godt, slik at den vet hvor og når barna trenger støtte. Tilstedeværelse er også et nøkkelord når det gjelder å ivareta relasjoner mellom små barn, førskolelæreren må være tilgjengelig, se, lytte og forstå barnet og situasjonen. Det er viktig at vi voksne i barnehagen er tilstede, sammen med barna for å bygge opp om situasjoner der barna kan etablere og for å hjelpe de å opprettholde sosiale relasjoner. I mange tilfeller trenger det ikke være store langvarige situasjoner, det kan være nok til at de ser hverandre klarere, spesielt her barna selv ikke har språk og kan uttrykke seg verbalt. Jeg mener, slik som mine informanter at gjennom å skape trygge rammer

for barna, med rutiner og gjentakelser så ivaretar vi relasjoner som oppstår i hverdagssituasjoner. Dette er et viktig arbeid i barnehagen og det tar tid å kunne tolke og forstå barnas måter å søke kontakt på, derfor er det viktig at vi er der sammen med de. Jeg har også funnet ut at gjennom å fokusere på det positive barna gjør og gi de tilbakemeldinger på det som er bra, så er man med å fremme trygge barn som har troen på seg selv. Mead mente at det er i samspillsprosesser med omgivelsene at selvet i oss utvikles. (Imsen 2006) Dette tror jeg er en viktig oppgave som førskolelæreren og andre voksne i barnehagen må fokusere på.

Jeg har gjennom denne oppgaven blitt mer bevisst på at man skal ta vare på, tilrettelegge og holde på de sosiale relasjonene som oppstår mellom barna.

Ivareta barnas sosiale relasjoner med positive tilbakemeldinger!

LITTERATURLISTE:

Dalland, Olav, 2010, *Metode og oppgaveskriving for studenter*, 4.opplag, Gyldendal Norsk Forlag AS, Oslo

Imsen, Gunn, 2006, *Elevenes verden, innføring i pedagogisk psykologi*, 4 opplag, universitetsforlaget AS, Oslo.

Kunnskapsdepartementet, 2006, *rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*.

Lamer, Kari, 1990, *En, to, tre, -ingen flere med!* 9.opplag, Univeritetsforlaget AS

Løkken, Gunvor, 1996, *Når små barn møtes*, Cappelen Akademiske Forlag AS

Løkken, Gunvor, 2004, *Toddlerkultur*, J.W.Cappelens Forlag AS, 3. Opplag 2007

Mead, George H. Mind, 1938, *Self and Society*, The University of Chicago Press, Chicago.

Sandvik, Ninni, 2006, *Temahefte om de minste i barnehagen*, Kunnskapsdepartementet

(<http://snl.no/>) store norske leksikon (12.11.11 kl 13.40)

(http://no.wikipedia.org/wiki/Kvantitativ_metode) (12.11.11 kl 14.32)

Internett 1 & 2 (<http://www.etikkom.no/no/Forskningsetikk/Etiske-retningslinjer/Medisin-og-helse/Kvalitativ-forskning/1-Kvalitative-og-kvantitative-forskningsmetoder--likheter-og-forskjeller/>) (13.11.11 kl 21.34)

(www.wikipedia.no) (19.11.11 kl 12.25)

(www.hive.no) (19.11.11 kl 12.42)

(www.hiof.no) (19.11.11 kl 12.50)

7.1 Presentasjonsbrev, vedlegg 1.

Fra:

Til:

FORESPØRSEL OM INTERVJU

Mitt navn er xxx, jeg går 4.studieår førskolelærerutdanning, ved Høgskolen i Nesna. Jeg skal skrive en fagoppgave i pedagogikk som del av avsluttende eksamen i faget. Temaet er ”den profesjonelle førskolelærer” under denne headingen har jeg valgt følgende problemstilling: ***Hvordan blir små barns sosiale relasjoner ivaretatt i barnehagen av førskolelærere ?***

I den forbindelse har jeg valgt intervju som metode til min fagoppgave. Hensikten med intervjuet er å prøve å finne svar på min problemstilling; Dette er et tema som jeg synes er veldig interessant og ønsker å få mer innsikt i av førskolelærere med erfaring fra barn på 1-3 års avdelinger.

Jeg skal selv gjennomføre dette intervjuet og intervjuguiden er på forhånd gjennomgått og godkjent av min veileder ved Høgskolen i Nesna. Jeg ønsker å intervju en førskolelærer som har erfaring fra småbarnsavdeling, slik at besvarelsen blir mest mulig relevant. Intervjuet vil ta ca 45-60 minutter.

Alt av informasjon som blir gitt av informanten vil bli behandlet konfidensielt og vil bli makulert og slettet etter bruk. Jeg vil ikke bruke navn på person eller barnehage. Jeg ønsker å bruke diktafon under selv intervju for å sikre meg å få med alt som blir sagt, dette lydopptaket vil selvfølgelig bli slettet så fort prosjektet er ferdig og godkjent. Resultatet av undersøkelsen vil bli publisert i min fagoppgave som skal være ferdig, 22. November 2011. jeg skal også legge fram oppgaven min for medstudenter, faglærer og intern sensor.

Jeg håper med dette at dere er villig til å hjelpe meg og håper på et positivt svar. Legger ved adresse, mobilnummer og e-mail adresse, hvis det skulle være noen spørsmål er det bare å ta kontakt.

Jeg vil ta kontakt med dere innen utgangen av uke for å høre om det er mulig å få gjennomført intervju og eventuelt avtale tidspunkt for dette.

Høgskolen i Nesna

Student

7.2 Intervjuguide, vedlegg 2.

INTERVJUGUIDE

Alder:

Utdanning/videreutdanning:

Jobbet lenge i barnehage:

Spørsmål 1:

Barnehagenloven sier noe om sosiale relasjoner mellom barn og jeg lurer på hvordan dere tilrettelegger for dette på/i denne barnehagen/avdelingen?

“Hvordan personalet møter barns uttrykk gjennom kropp, språk, følelser og sosiale relasjoner har betydning for deres læring. Vennskap og tilrettelegging for gode relasjoner i barnehagen er forutsetning for god læring og opplevelse av glede og mestring.” **(Barnehageloven § 2 Barnehagens innhold, 5. ledd)**

Spørsmål 2:

Hvilken type av relasjoner ser du mellom de minste på avdelingen?

Spørsmål 3:

Sosial kompetanse hos små barn skjer gradvis og i en bestemt rekkefølge, men i ulik takt. Hvor bevisst er dere på dette når dere møter/observerer barna i relasjoner/lek?

Spørsmål 4:

Hvordan tilrettelegger dere for at det skal oppstå relasjoner mellom de minste barna i barnehagen?

Spørsmål 5:

Hva er den største utfordringen med å ivareta sosiale relasjoner mellom barn på barnegruppen?

Fint om du svarer på spørsmålene og returnerer disse så fort som mulig. På forhånd et stort takk!

